

ULAGANJE U BUDUĆNOST

MINIVODIČ ZA POSLOVNU ZAJEDNICU

Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore

 MINPO

 BIZimpact

Ovaj projekt
sufinancira
Europski fond za
regionalni razvoj

Ministarstvo poduzetništva i obrta (MINPO)

Ulica grada Vukovara 78
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 610 6111
E-pošta: pitanja@minpo.hr
www.minpo.hr

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO)

Prilaz Gjure Deželića 7
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 488 1000
E-pošta: hamagbicro@hamagbicro.hr
www.hamagbicro.hr

Hrvatska gospodarska komora (HGK)

Rooseveltov trg 2, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 456 1555
E-pošta: hgk@hgk.hr
www.hgk.hr

Hrvatska obrtnička komora (HOK)

Ilica 49/II
10002 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 480 6666
E-pošta: hok@hok.hr
www.hok.hr

Hrvatska udruga poslodavaca (HUP)

Radnička cesta 52/1. kat
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 489 7555
E-pošta: hup@hup.hr
www.hup.hr

Hrvatski savez zadruga (HSZ)

Amruševa 8/1
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 (0)1 487 0053
E-pošta: hsz@hsz.t-com.hr
www.zadruga.hr

Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore

aztn

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

Republika Hrvatska
Ministarstvo financija

Ovaj projekt
sufinancira
Europski fond za
regionalni razvoj

EUROPSKA UNIJA

 MINPO

BIZimpact

Sadržaj

Predgovor	5
Uvod	8
Tržišno natjecanje u užem smislu	9
Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	17
Državne potpore	19
Osnovna podjela državnih potpora prema namjeni	24
Najvažniji propisi	25
Najčešća pitanja	33
Gdje do informacija	42

Predgovor

Provedba projekta "Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice – BIZImpact II" trajat će od ožujka 2013. do ožujka 2015. godine. Projekt je dio „Operativnog programa za regionalnu konkurentnost 2007-2013“ koji je financiran sredstvima IPA programa Europske unije i Vlade Republike Hrvatske.

Projekt BIZImpact II u svom radu uključuje brojne institucije koje svojim djelokrugom u potpunosti obuhvaćaju sektor maloga gospodarstva u Republici Hrvatskoj:

- Ministarstvo poduzetništva i obrta (MINPO);
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST);
- Hrvatska gospodarska komora (HGK);
- Hrvatska obrtnička komora (HOK);
- Hrvatska udruga poslodavaca (HUP);
- Hrvatski savez zadruga (HSZ).

Projekt BIZImpact II obuhvaća četiri komponente:

- Komponenta 1: Procjena ekonomskih učinaka za MSP-e;
- Komponenta 2: Razvoj procesa savjetovanja/javno-privatnih dijaloga s poslovnom zajednicom;
- Komponenta 3: Širenje informacija i podizanje svijesti;
- Komponenta 4: Razvoj kapaciteta za organiziranje informativnih kampanja u organizacijama korisnika projekta.

U sklopu komponente 3 ovoga projekta jedan od prioriteta predstavlja ažuriranje i revidiranje sedam minivodiča koji su izrađeni kako bi pružili kratak pregled određenih dijelova zakonodavstva i regulative s posebnim naglaskom na MSP-e. Ovaj minivodič obuhvaća temu zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora.

Željeli bismo zahvaliti Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja i Ministarstvu financija koji su preuzeli odgovornost ažuriranja minivodiča, osobito koautorima mini vodiča g. Josipu Čuliću, voditelju Odjela za suzbijanje kartela, gđi. Tatjani Jakovljević, voditeljici Odjela za politiku i promicanje tržišnog natjecanja, gđi. Branimiri Kovačević, voditeljici Odjela za međunarodnu suradnju, gđi. Mirti Kapural, zamjenici voditeljice Odjela za međunarodnu suradnju, gđi. Snježani Vujsić Sardelić, savjetnici za komunikacije AZTN-a te g. Marku Mačeku, voditelju Službe za državne potpore i elementarne nepogode u Ministarstvu financija.

Tiskana i elektronička inačica minivodiča bit će podijeljene širom zemlje uz pomoć korisnika projekta te korištenjem njihovih baza podataka i mreža. Također, trenutno radimo na izradi novih minivodiča koji će popuniti praznine u informacijama te obuhvatiti potrebe koje su identificirane na području sektora MSP-a.

Dodatne informacije, kao i ažurirani te novi minivodiči, bit će dostupni na web stranici projekta: www.bizimpact.hr.

Uvod

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva. Svrha mu je osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Zaštita tržišnog natjecanja podrazumijeva također sustav nadzora i politiku državnih potpora na razini središnje države i na regionalnoj i lokalnoj razini.

Područje tržišnog natjecanja prvi je put u RH uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (1995.), koji je uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji osigurao osnutak i rad neovisne institucije za provedbu pravila tržišnog natjecanja uređenih tim zakonom.

Odlukom Hrvatskoga sabora od 20. rujna 1995. osnovana je Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN), koja je počela raditi 1997. Do 2003. nadležnost Agencije odnosila se samo na zaštitu tržišnog natjecanja, a usvajanjem Zakona o državnim potporama uključeno je i područje državnih potpora. Od 1. srpnja 2013. godine kada je Republika Hrvatska postala članicom EU Agencija je imala savjetodavnu ulogu u području državnih potpora dok je za kontrolu državnih potpora nadležna Europska komisija. Stupanjem na snagu novog Zakona o državnim potporama 24. travnja 2014., isključivu nadležnost u RH i sve poslove vezane uz državne potpore preuzelo je Ministarstvo financija.

Agencija je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih zakonom, Uredbom Vijeća EZ br. 1/2003 vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju EU (UFEU) te Uredbom Vijeća EZ br. 139/2004 o kontroli koncentracija poduzetnika. Agencija za svoj rad odgovara Saboru, a radom Agencije upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja s pet članova, uključujući predsjednika Vijeća (od 15. studenog 2013. dužnost predsjednika obnaša Mladen Cerovac, mag. iur.). Stručne poslove u području zaštite tržišnog natjecanja obavlja stručna služba.

Zakonodavni okvir na području tržišnog natjecanja (na hrvatskom i engleskom) i odgovarajuća europska pravna stečevina mogu se naći na stranicama Agencije www.aztn.hr. Djelokrug Agencije određuje Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN, broj 79/2009, 80/2013, dalje: ZZTN).

Tržišno natjecanje u užem smislu

Postupak pred agencijom

Agencija je zadužena za utvrđivanje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja u svim sektorima. Agencija vodi upravne postupke i pritom primjenjuje odredbe ZZTN-a i odredbe članka 101. (zabranjeni sporazumi) i članka 102. (zlouporabe vladajućeg položaja UFEU kada je riječ o postupanju poduzetnika s učinkom na tržište više država članica EU). Agencija u primjeni europskog prava tržišnog natjecanja surađuje s Europskom komisijom i tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU u okviru Europske mreže nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN). Postupak Agencija pokreće po službenoj dužnosti, osim u slučaju ocjene koncentracije poduzetnika. Inicijativu za pokretanje postupka u obliku pisanog zahtjeva, obavijesti, prigovora ili drugog podneska može podnijeti svaka fizička ili pravna osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH, te tijela središnje državne uprave i lokalne samouprave. Kada u provedenom postupku utvrdi povredu ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU Agencija izriče upravno-kaznene mjere koje mogu iznositi od 1% do 10% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika. Odluku o visini upravno-kaznene mjere Agencija određuje primjenom odgovarajućih kriterija kao što su ozbiljnost i trajanje povrede propisa, a u obzir se uzimaju i otegotne ili olakotne okolnosti. Odgovarajućim podzakonskim propisom detaljno su uređeni način i kriteriji koje Agencija primjenjuje pri izricanju upravno-kaznene mjere. U cilju otkrivanja najtežih povreda ZZTN-a i članka 101. UFEU, prije svega, zabranjenih sporazuma između konkurenata (karteli), Agencija može osloboditi od plaćanja upravno-kaznene mjere onog sudionika zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) koji prvi obavijesti Agenciju o kartelu i dostavi joj podatke, činjenice i dokaze koji joj omogućuju pokretanje postupka, ili prvog sudionika kartela koji Agenciji dostavi dokaze koji joj omogućuju utvrđivanje povrede Zakona u slučajevima kad je Agencija već prethodno pokrenula postupak, ali nije imala dovoljno dokaza za njegovo okončanje, odnosno utvrđenje kartela. U svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma Agencija na temelju naloga Visokog Upravnog suda ima ovlast provoditi nenajavljene pretrage poslovnih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečačenje te privremeno oduzimanje predmeta. Agencija može pretrage provoditi i kada ih zatraži Europska komisija ili nadležno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja države članice Europske unije.

Prava stranaka u postupku osigurana su izdavanjem Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku kako bi se stranke mogle izjasniti o svim činjenicama i okolnostima, pravom uvida u spis predmeta, te mogućnošću da nakon pokretanja postupka predlože Agenciji preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta, te rokove u kojima će to učiniti, kako bi se otklonili negativni učinci njihovog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje.

Koncentracije poduzetnika

Koncentracija nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom na trajnijoj osnovi koja se stječe pripajanjem ili spajanjem poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih. Nastaje stjecanjem kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim, stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa.

Zajednički pothvat (*joint venture*), ugovorno udruživanje u zajedničkom poslovnom pothvatu, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt. Poduzetnici se obično udružuju radi zajedničke nabave ili distribucije robe radi unapređenja poslovanja.

Koncentracija donosi korist i potrošačima, tržišnom natjecanju i cijelom gospodarstvu (npr., bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih izvora, veća fleksibilnost pri strukturiranju cijena ili popustima, niže cijene, bolja kvaliteta i veći izbor).

No, negativan učinak koncentracija na tržišno natjecanje ogleda se među ostalim u: manjem broju tržišnih takmaca (veća tržišna snaga sudionika koncentracije), slabijem tržišnom natjecanju (stvaranje ili jačanje vladajućeg položaja), mogućnosti koluzije (dogovor o cijenama ili dogovor o podjeli tržišta), smanjivanju koristi za potrošače (rast cijena, pad kvalitete, izostanak ulaganja u inovacije, smanjena mogućnost izbora) i zaprekama ulasku na tržište.

Koncentracija poduzetnika je zabranjena ako može značajno narušiti tržišno natjecanje, a osobito ako je takvo narušavanje tržišnog natjecanja posljedica jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja sudionika koncentracije.

Za ocjenu učinaka koncentracija nadležna je Agencija. Na ocjenu se moraju prijaviti samo koncentracije koje kumulativno premašuju zakonom utvrđeni prag ekonomske veličine:

- Ukupan godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, i
- Ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskim izvješćajima iznosi najmanje 100.000.000 kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji.

Uz Agenciju, postoji mogućnost da koncentraciju koja ima učinak na trgovinu između država članica EU, ocjenjuje i Europska komisija, ukoliko su ispunjeni uvjeti iz EU Uredbe 139/2004 o kontroli koncentracija.

Agencija može ocjenjivati koncentraciju u skraćenom postupku u određenim slučajevima navedenim u Zakonu i tada obveznik prijave koncentracije podnosi samo kratki obrazac

prijave koncentracije.

Ako Agencija na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije, odnosno na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže ocijeni da se može pretpostaviti da nije riječ o zabranjenoj koncentraciji, te ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene koncentracije, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. Ako Agencija na temelju dokaza dostavljenih uz prijavu namjere koncentracije ocijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, a osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije donijet će zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije.

Nakon postupka ocjene Agencija donosi rješenje u kojem se koncentracija ocjenjuje dopuštenom, zabranjenom ili uvjetno dopuštenom. Agencija može rješenjem uvjetno dopustiti koncentraciju ako se ispune određene mjere i uvjeti unutar zadanih rokova kako bi se otklonili negativni učinci koncentracije. Podnositelji prijave imaju mogućnost predložiti Agenciji odgovarajuće mjere praćenja poslovanja poduzetnika ili strukturne mjere. U tom slučaju sudionici koncentracije mogu nastaviti poduzimati radnje radi provedbe koncentracije, ali ako ne ispune utvrđene mjere i uvjete u rokovima iz rješenja, Agencija može ukinuti ili izmijeniti rješenje.

PRIMJER: Agrokor-Roto Dinamic

U postupku ocjene dopuštenosti koncentracije na drugoj razini Agencija je zaključila da provedbom koncentracije na mjerodavnom tržištu distribucije alkoholnih i bezalkoholnih pića putem HoReCa (hoteli, restorani, kafići) kanala prodaje, na području Republike Hrvatske dolazi do rasta tržišnog udjela sudionika koncentracije, ali to neće rezultirati negativnim učincima na tržišno natjecanje. Provedbom koncentracije neće doći do jačanja postojećeg niti do stvaranja novog vladajućeg položaja sudionika koncentracije na hrvatskom HoReCa tržištu. Naime, provedbom koncentracije tržišni udjel Agrokora u HoReCa kanalu iznosio bi između 20 i 30 posto. Vodeći poduzetnik na tom tržištu i dalje ostaje Gastro Grupa s tržišnim udjelom od 30-40 posto, a između dva vodeća takmaca – Gastro Grupe i Agrokora, postoji jaki konkurentski pritisak. Prepreke pristupu tržištu ne postoje, a tržište je dobro strukturirano. Na njemu djeluje značajan broj konkurenata različite tržišne snage - 10-tak većih poduzetnika s tržišnim udjelima koji se kreću od 1 do 10 posto, te između 100-150 malih veletrgovaca i uvoznika čiji je zajednički tržišni udio gotovo osam posto.

Zabranjeni sporazumi

Zabrana sklapanja ograničavajućih sporazuma poduzetnicima je važna zato što osigurava konkurentno tržište i ekonomski rast, a potrošačima omogućuje tržišno natjecanje i samim time niže cijene i veći izbor. Stranke koje sklapaju sporazume ne smiju zlouporabiti slobodu natjecanja tako da međusobno ograničavaju tržišno natjecanje.

Zabranjeni su sporazumi između dva ili više poduzetnika kojima se:

- izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
- ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
- dijele tržišta ili izvori nabave,
- primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
- uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Kartel je najteži oblik zabranjenog sporazuma. To je sporazum između tržišnih takmaca kojemu je svrha ograničiti ili isključiti tržišno natjecanje između sudionika sporazuma, kako bi se povećanjem cijena ostvario dodatan, znatno veći profit. Kartel između tržišnih takmaca obično je tajan, usmen, neformalan, te obvezuje sudionike kartela na dogovoreno postupanje pod prijetnjom sankcija članova u slučaju nepridržavanja dogovora. Sadržajno je kartel uobičajeno dogovor poduzetnika o cijenama, količini proizvodnje, rabatima, izboru kupaca ili područja koje će opskrbljivati.

Sporazumima u pravu tržišnog natjecanja osobito se smatraju svi ugovori, pojedine odredbe ugovora, no i usmeni ili pisani dogovori među poduzetnicima te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora neovisno o tome jesu li takvi sporazumi sklopljeni između tržišnih takmaca (horizontalni sporazumi) ili između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (vertikalni sporazumi).

Iznimno, određeni sporazumi (osim kartelnih) neće se smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to ako:

- pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,

- pružaju potrošačima razmjernu korist,
- poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
- poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/li usluge koje su predmetom sporazuma.

Ako sukladno ZZTN-u ili članku 101. UFEU utvrdi zabranjeni sporazum, Agencija donosi rješenje kojim utvrđuje postojanje zabranjenog sporazuma, sudionike tog sporazuma, vrstu sporazuma, robe i/li usluge na koje sporazum ima ili može imati učinak, zemljopisno područje na kojem sporazum ima učinak, trajanje sporazuma, cilj sporazuma i način provođenja sporazuma, određuje mjere, uvjete i rokove za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenog sporazuma, te izriče upravno-kaznenu mjeru.

PRIMJER: Kartel autobusnih prijevoznika u Međimurju

Poduzetnicima Presečki grupi iz Krapine i Rudi-expressu iz Mihovljana te Borisu Jambrošiću vlasniku obrta „Jambrošić tours“ iz Murskog Središća i Željku Jakopiću, vlasniku obrta Autobusni prijevoznik „Turst“ iz Sv. Martina na Muri, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja izrekla je upravno-kaznenu mjeru zbog sklapanja zabranjenog sporazuma. Riječ je o dva ugovora iz veljače i ožujka 2011. godine koji sadrže odredbe o izravnom utvrđivanju cijena javnog linijskog prijevoza na području Međimurske županije, međusobnoj podjeli tržišta u toj županiji, kontinuiranom usklađivanju politike nastupa na tržištu te usklađivanju i registraciji autobusnih linija i zajedničkom sudjelovanju u svim budućim natjecajima za obavljanje usluge posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u Međimurskoj županiji. Poduzetnici su tako narušili tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu na području Međimurske županije i posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije. Zbog sklapanja zabranjenog kartelnog sporazuma Agencija je Presečki grupi kao inicijatoru kartela izrekla kaznu od 1.009.000 kuna, a poduzetnicima Rudi-expressu u iznosu od 98.000 kuna, Borisu Jambrošiću u iznosu od 80.000 kuna te Željku Jakopiću u iznosu od 67.000 kuna uvažavajući olakotne okolnosti na strani svakog poduzetnika.

Zlouporebe vladajućeg položaja

Vladajući položaj poduzetnika na tržištu sam po sebi nije zabranjen, no poduzetnik veće tržišne snage koji je u vladajućem položaju ima posebnu odgovornost za postupanje prema drugim sudionicima na tržištu. Tržišna snaga je sposobnost poduzetnika da utječe na cijene, proizvodnju, inovacije, različitost i kvalitetu robe i usluga i na tržišno natjecanje tijekom duljeg razdoblja.

Smatra se da je poduzetnik u vladajućem položaju ako se zbog tržišne snage može na mjerodavnom tržištu ponašati u značajnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, naročito ako:

- nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu, i/ili
- ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

Prema ZZTN-u, poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto može biti u vladajućem položaju. Dva ili više pravno neovisna poduzetnika mogu biti u zajedničkom vladajućem položaju ako u odnosu na svoje konkurente i/ili dobavljače i/ili potrošače, na određenom tržištu nastupaju ili djeluju zajednički.

Zabranjena je svaka zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na mjerodavnom tržištu, a osobito:

- Izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta
- Ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača
- Primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju
- Uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih stranaka na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

Najčešći oblici zlouporebe vladajućeg položaja:

- Pretjerane cijene. Cijene se mogu smatrati pretjeranim ako poduzetniku omogućuju veću stopu povrata nego što bi bilo moguće na konkurentnom tržištu
- Predatorske cijene. Cijene koje kratkoročno podrazumijevaju gubitke kako bi se omogućila eliminacija konkurenta s ciljem da se dugoročno omogućí naplaćivanje viših cijena

- Diskriminacija putem cijena: naplaćivanje različitih cijena različitim kupcima za isti proizvod, te naplaćivanje iste cijene različitim kupcima unatoč različitim troškovima nabave
- Vežanje proizvoda: dobavljač uvjetuje kupcu da svu potražnju ili dio potražnje za drugim (vezanim) proizvodom nabavlja od dobavljača prvog proizvoda
- Odbijanje opskrbe: odbijanje opskrbe proizvodom ili onemogućavanje pristupa "ključnoj infrastrukturi".

PRIMJER: AZTN protiv Primalab d.o.o. Zabok

Agencija je utvrdila da poduzetnik Primalab od 1. siječnja 2010. temeljem Ugovora o distribuciji i zastupanju ima status isključivog distributera i ovlaštenog servisera proizvoda marke „Metrohm“ u Republici Hrvatskoj, a da je navedeni ugovor sadržavao dvije odredbe koje su u suprotnosti s Uredbom o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika. Prema tim dvjema odredbama Primalab je imao obvezu da ne prodaje nikakve druge proizvode u konkurenciji s proizvodnim programom Metrohma i to tijekom valjanosti ugovora koji je sklopljen na neodređeno vrijeme, te tri godine nakon njegova prestanka.

Ubrzo nakon što je Agencija pokrenula postupak, Primalab je iskazao volju i interes da izmjeni odredbe ugovora koje Agencija smatra spornim i nesukladnim propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te je Agenciji predložio mjeru izmjene ograničavajućih odredbi, odnosno sklapanje aneksa Ugovora o distribuciji i zastupanju. Tako je Primalab odlučio da neće prodavati druge proizvode u konkurenciji s proizvodnim programom Metrohma tijekom valjanosti sporazuma, s tim da se trajanje sporazuma utvrđuje na rok od 5 godina, odnosno od 1. siječnja 2010. do 31. prosinca 2014. te, također, tijekom jedne godine nakon prestanka tog sporazuma radi zaštite prenesenog posebnog znanja i iskustva.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Učinkovita provedba zaštite prava tržišnog natjecanja usko je povezana s kulturom tržišnog natjecanja i razinom znanja o tržišnom natjecanju. Što je ta razina viša, to je učinkovitija zaštita tržišnog natjecanja. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti tijela za zaštitu tržišnog natjecanja usmjerene na promicanje kulture tržišnog natjecanja osobito kada se radi o stvaranju ukupnog (institucionalnog i gospodarskog) okruženja kojim se potiče ulazak na tržište i/ili uklanjanju prepreka razvitku konkurencije.

Aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja Agencije provode se davanjem stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa sa ZZTN-om, ili o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava zaštite tržišnog natjecanja u razvoju tržišnog gospodarstva, kao i mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike zaštite tržišnog natjecanja. Navedena stručna mišljenja Agencija daje na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade Republike Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Također, Agencija prati i istražuje određena tržišta, prvenstveno ona koja ukazuju na moguće sprečavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja. Po službenoj dužnosti provodi ispitivanje tih tržišta ili sektora radi rješavanja tržišnih nedostataka i netržišnih oblika ponašanja poduzetnika. Ostale aktivnosti obuhvaćaju: informiranje javnosti, objavljivanje odluka, mišljenja i godišnjih izvješća na internetskoj stranici Agencije, publikacija stručnih članaka, pripremanje priopćenja za javnost i medije o usvojenima odlukama i praksi Agencije, nastupanje u medijima, rad posebnog savjetnika za komunikacije i odnose s javnošću, redoviti kontakti s novinarima, organiziranje tiskovnih konferencija, izdavanje biltena, publikacija, brošura, te organiziranje i sudjelovanje na edukacijama.

PRIMJER: Mišljenje Agencije o pružanju taksi usluga u Zagrebu

Agencija je temeljem zahtjeva Gradske skupštine Grada Zagreba od 19. listopada 2010. kojim se tražilo stručno mišljenje Agencije na Prijedlog Odluke o autotaksi prijevozu donijela stručno mišljenje u kojem navodi kako predložena Odluka dovodi do određenog napretka u razvoju tržišnog natjecanja na predmetnom tržištu. Agencija smatra da je svako zakonsko ili faktično ograničavanje broja poduzetnika koji se bave nekom djelatnošću na određenom tržištu nepoželjno sa stajališta zaštite tržišnog natjecanja. Međutim, kada se propisom ipak ograničava broj konkurenata stavljanjem u omjer broja poduzetnika ili vozila s brojem stanovnika, uobičajeno je da se pristup novom poduzetniku mora omogućiti

što je moguće prije. U namjeri da ponudi rješenje koje će istovremeno ublažiti svojevrsni šok koji liberalizacija tržišta izaziva kod poduzetnika nenaviklih i nespremnih na konkurenciju i uzimajući u obzir potrebu otvaranja tržišta u interesu korisnika usluga, Agencija je ukazala i na mogući dinamički model postupnog otvaranja tržišta u omjeru vozila i stanovnika 1:700. S aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja izričito je zabranjeno svako sporazumijevanje o cijenama između poduzetnika koji djeluju na istom tržištu. U djelatnosti autotaksi prijevoza moguće je odrediti jedinstvenu cijenu za sve članove interesnog udruženja, ali tu cijenu ne može utvrđivati to udruženje nego nadležno tijelo jedinice lokalne samouprave. Mišljenje Agencije o taksi uslugama doprinijelo je stvaranju povoljnih uvjeta za liberalizaciju tržišta taksi usluga u Gradu Zagrebu, koja je povećala broj konkurenata, ali i korisnika taksi prijevoza jer je snizila cijenu usluge, dovela do diversifikacije usluge i inovacija.

Sudska nadležnost

Protiv rješenja Agencije nije dopuštena žalba, ali se u roku od 30 dana od dana dostave rješenja može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske, koji o tužbi odlučuje u Vijeću sastavljenom od tri suca i to zbog:

1. povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
2. bitne povrede odredbi o postupku,
3. pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
4. pogrešne odluke o upravno-kaznenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje Agencija.

Tužbu protiv rješenja Agencije kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU i izriču upravno-kaznene mjere može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja Agencije kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem Agencije utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Temeljem članaka 101. i 102. UFEU moguće je pokretanje privatno-pravnih sporova pred nadležnim trgovačkim sudovima radi utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika. Pritom su trgovački sudovi dužni bez odlaganja obavijestiti Agenciju o svim sudskim postupcima koji se vode temeljem članka 101. ili 102. UFEU. Tako adresati ZZTN-a imaju izbor, ili da inicijativu za pokretanje postupka podnesu Agenciji ili da se odluče za privatnu tužbu pred trgovačkim sudovima. O naknadama štete zbog povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU odlučuju nadležni trgovački sudovi.

Državne potpore

Što je državna potpora?

Državna potpora je oblik pomoći države ili nekog drugog javnog tijela pod njezinom kontrolom određenom poduzetniku, sektoru ili regiji na diskrecijskoj osnovi, s mogućim učinkom na narušavanje tržišnog natjecanja i trgovine između Republike Hrvatske i država članica Europske unije.

Niti u EU, niti u hrvatskom zakonodavstvu ne postoji jednostavna i jednoznačna definicija državnih potpora, te je u svakom slučaju potrebno ocijeniti radi li se o državnoj potpori. Ipak, postoje jedinstveni kriteriji koji su prvi korak u svakoj ocjeni i odgovoru na pitanje predstavljaju li određena sredstva državnu potporu ili ne.

Sukladno članku 107. stavku 1. UFEU, državnom potporom se smatraju ona sredstva i mjere koje ispunjavaju sljedeća 4 uvjeta:

1. mora biti riječ o sredstvima iz državnog proračuna (uključujući i proračune na lokalnoj i regionalnoj razini, državne fondove ili banke, odnosno svake institucije koju je odredila ili osnovala država), uključujući i umanjeni prihod državnog proračuna kao n.p.r. oslobađanje poduzetnika od uplate poreza i doprinosa;
2. sredstvima poduzetnik ostvaruje ekonomsku prednost koju ne bi mogao ostvariti svojim redovnim poslovanjem, odnosno poduzetniku su dodijeljena sredstva ispod uobičajenih tržišnih uvjeta;
3. mjera mora biti selektivna, jer je riječ o sredstvima koja su dodijeljena određenom poduzetniku ili poduzetnicima, regijama ili pojedinim gospodarskim sektorima, ili davatelj potpore koristi svoje diskrecijsko pravo; i
4. mora postojati stvarni ili potencijalni učinak narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine između Republike Hrvatske i država članica Europske unije.

Ako pojedina mjera kumulativno ne ispunjava sva četiri gore navedena kriterija, tada se ne radi o državnoj potpori. Opće mjere koje se odnose na sve poduzetnike i sektore, primjerice smanjenje ili povećanje poreza za sve, ne smatraju se državnom potporom i stoga nisu zabranjene. To su primjerice:

- pomoć kućanstvima i invalidnim osobama
- potpore javnim tijelima koje obavljaju djelatnost koja nema ekonomski karakter (obrazovnim ustanovama, bolnicama, za izgradnju stambenih zgrada u državnom vlasništvu za socijalno ugrožene skupine, javnim centrima za profesionalno usavršavanje)
- opće mjere namijenjene svim poduzetnicima i svim sektorima
- potpora za infrastrukturne projekte opće namjene
- potpora koja udovoljava testu ulaganja po tržišnim uvjetima (MEIP)

- direktno financiranje iz fondova Europske unije i potpore odobrene od nadnacionalnih i multinacionalnih organizacija
- potpora namijenjena za obranu i javne radove

Zašto kontrola državnih potpora?

Kontrola državnih potpora kao sastavnica zaštite tržišnog natjecanja važna je ne samo radi osiguravanja svim poduzetnicima na tržištu jednakih uvjeta poslovanja i time jednakih mogućnosti za uspjeh već i kao jedan od važnih čimbenika povećanja konkurentnosti poduzetnika kao i privlačenja i poticanja domaćih i stranih investitora. Usmjeravanje državnih potpora na financiranje tzv. horizontalnih ciljeva i veća dostupnost državnih potpora većem krugu poduzetnika, za primjerice istraživanje i razvoj, zaštitu okoliša, zapošljavanje, regionalni razvitak, pridonosi ekonomskom i regionalnom razvoju i jačanju konkurentnosti strateških gospodarskih djelatnosti. Nasuprot tome, dodjela državnih potpora pojedinačno odabranim poduzetnicima, osobito onima u teškoćama, temeljem pojedinačnih odobrenja Europske komisije, a uz primjenu pravila o sanaciji i restrukturiranju, trebala bi biti izuzetak jednokratne naravi koji svoju svrhu pronalazi u obnavljanju dugoročne održivosti poduzetnika na tržištu.

Politika državnih potpora u Europskoj uniji sažeta je u poznatoj sintagmi – manje i kvalitetnije, bolje usmjerene potpore (*less and better targeted aid*) s naglaskom na otklanjanje tržišnih neuspjeha, pri čemu su primjerice usluge od općeg gospodarskog interesa, ulaganje u istraživanje i razvoj, informacijsku tehnologiju kao i sustavna briga za regionalni razvoj važna pitanja za ekonomsku budućnost zajedničkog tržišta Europske unije.

Zakonodavni okvir za Republiku Hrvatsku čine Zakon o državnim potporama (NN, broj 47/2014; dalje: ZDP), no prije svega članci 107., 108. i 109. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije i čitava pravna stečevina EU.

Neki primjeri državnih potpora

Izravna prednost poduzetnicima na tržištu najčešće se daje potporama u obliku izravnih subvencija, subvencija kamata, poreznih oslobođenja i izuzeća, otpisa dugova, zajmova pod povoljnijim uvjetima (niže kamatne stope) od tržišnih, državnih jamstva, ulaganja u temeljni kapital poduzetnika pretvaranjem dugovanja i slično.

Međutim, postoje i druge vrste potpora koje su manje očite, ali također osiguravaju selektivnu ekonomsku prednost poduzetniku ili grupi poduzetnika u odnosu na ostale direktne konkurente na tržištu i to u slučajevima kada:

- poduzetnik kupuje/iznajmljuje zemljište u državnom vlasništvu po povoljnijoj cijeni od tržišne,

- poduzetnik prodaje zemljište državi po cijeni većoj od tržišne,
- poduzetnik uživa mogućnost pristupa javnoj infrastrukturi bez plaćanja naknade za istu,
- država putem tzv. rizičnog kapitala dokapitalizira poduzetnika pod povoljnijim uvjetima nego što bi to učinio privatni investitor.

Izuzeća

Sukladno članku 107., stavku 2. i 3. UFEU, utvrđena su izuzeća od opće zabrane državnih potpora, odnosno dopuštene potpore koje se odnose na sljedeće potpore:

- za ublažavanje ili otklanjanje šteta prouzročenih prirodnim nepogodama, izvanrednim ili ratnim okolnostima,
- za poticanje gospodarskog razvoja područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenošću,
- za promicanje kulture i zaštitu baštine,
- za provedbu značajnih međunarodnih projekata ili otklanjanje ozbiljnih poteškoća u gospodarstvu,
- za poticanje određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja,
- državne potpore pravnim i fizičkim osobama kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa ili utvrđeno isključivo pravo obavljanja određene djelatnosti, a bez kojih ne bi mogle obavljati povjerene zadaće, uz uvjet da su državne potpore isključivo naknada za to.

Potpore male vrijednosti

Potpore male vrijednosti, ukoliko ne prelaze iznos od 200.000 EUR tijekom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine, ne utječu na trgovinu između država članica odnosno ne narušavaju ili ne prijete narušavanjem tržišnoga natjecanja, na način kako je to propisano člankom 107. stavkom 1. UFEU, te se stoga izuzimaju od obveze prijave iz članka 108. stavka 3. UFEU.

Navedeno je utvrđeno Uredbom Komisije (EZ-a), broj 1407/2013, od 18. prosinca 2013. godine, o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore male vrijednosti (SL L 352, 24. 12.2013.).

Potpore male vrijednosti nije moguće dodijeliti u svrhu promidžbe izvoza, poduzetnicima u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i ribarstvu kako je to utvrđeno u članku 1. Uredbe.

Uloga Ministarstva financija

Sukladno novom ZDP-u, Ministarstvo financija sukladno članku 3. ZDP-a daje mišljenja na prijedloge državnih potpora te ih zatim prijavljuje Europskoj komisiji na odobrenje, te obavlja savjetodavne poslove vezano uz dodjelu državnih potpora. Naime, pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013., Europska komisija je preuzela isključivu ulogu odobravanja i nadzora odnosno kontrole dodjele državnih potpora, dok je taj zadatak sve do ulaska u EU, obavljala, sukladno starom Zakonu o državnim potporama (NN broj 140/05 i 49/11) Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Kriteriji za odobravanje državnih potpora

Kriteriji za postupke prijave državnih potpora Europskoj komisiji i odobravanja potpora, utvrđeni su u Uredbi Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 83, 27.3. 1999.), Uredbi Komisije (EZ-a) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ-a) broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 140, 30. 4. 2004.), te Uredbi Vijeća (EZ-a) br. 734/2013 od 22. srpnja 2013. kojom se mijenja Uredba Vijeća broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 83, 27.3. 1999.).

U RH, prijava prijedloga državnih potpora i daljnje postupanje Ministarstva financija temeljem prijave, propisani su člancima 8. do 11. ZDP-a, i može se sažeti u nekoliko ključnih koraka:

1. davatelji državnih potpora prijavljuju prijedloge državnih potpora na mišljenje Ministarstvu, sukladno člancima 8. i 9. ZDP-a,
2. prijedloge državnih potpora iz članka 8. ZDP-a, Ministarstvo prijavljuje Europskoj komisiji na odobrenje, dok na prijedloge državnih potpora iz članka 9. ZDP-a, koje su izuzete od prethodne prijave Europskoj komisiji, Ministarstvo daje mišljenje o njihovoj usklađenosti s propisima o državnim potporama obuhvaćenim pravilima o općim (skupnim) izuzećima,
3. državne potpore iz članka 8. i 9. ZDP-a, ne mogu se dodijeliti bez odobrenja Europske komisije, odnosno mišljenja Ministarstva,
4. kontrolu usklađenosti državnih potpora s pravilima o potporama i njihovog korištenja provodi Europska komisija. Nezakonite potpore podliježu povratu, uvećane za kamate.

Osnovna podjela državnih potpora prema namjeni

Horizontalne potpore

Europska komisija usvojila je tzv. horizontalna pravila, koja se mogu odnositi na sve poduzetnike i gospodarske sektore. Općenito, državne potpore s horizontalnim ciljevima znatno manje narušavaju tržišno natjecanje nego sektorske potpore. Najvažnije su vrste horizontalnih potpora za: istraživanje i razvoj i inovacije, zaštitu okoliša, male i srednje poduzetnike, zapošljavanje, usavršavanje, kulturu i očuvanje kulturne baštine, sanaciju i restrukturiranje (primjenjuju se na sve poduzetnike i sektore, no one imaju donekle poseban status jer mogu uzrokovati značajno narušavanje tržišnog natjecanja).

Sektorske potpore

Europska komisija je za pojedine sektore donijela pravila o uvjetima koje moraju ispuniti radi usklađenosti s odredbama čl. 107. UFEU. Najvažnije su potpore za: sektor čelika, kopneni promet, pomorski promet, zračni promet i djelatnost brodogradnje.

Regionalne potpore

Dodjeljuju se kao poticaj gospodarskom razvoju područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili visokom stopom nezaposlenosti.

To je područje koje odgovara prostornoj jedinici za statistiku 2. razine i ima bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku, mjeren parametrima kupovne moći, niži od 75% prosjeka zemalja članica EU-a.

U slučaju dodjele regionalnih potpora, gornje granice mogu se uvećati za 20% bruto ekvivalenta potpore (BEP) za potpore koje se dodjeljuju malim poduzetnicima i za 10% BEP-a za potpore srednjim poduzetnicima. Dodjela regionalnih potpora je uvjetovana kartom regionalnih potpora, odobrenom od strane Europske komisije. Karta regionalnih potpora utvrđuje područja na kojima se mogu dodjeljivati potpore za gospodarski razvoj područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velike nezaposlenosti te njihov maksimalni intenzitet.

Najvažniji propisi

Tržišno natjecanje

- Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN, broj 79/2009, 80/2013)
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju (NN, broj 78/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa (NN, broj 78/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika (NN, broj 72/2011)
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (NN, broj 38/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (NN, broj 37/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila (NN, broj 37/2011)
- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta (NN, broj 9/2011)
- Uredba o sporazumima male vrijednosti (NN, broj 9/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije (NN, broj 9/2011)
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere (NN, broj 129/2010)
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere (NN, broj 129/2010)
- Ugovor o funkcioniranju EU, članak 101. i 102.
- Uredba Vijeća EU br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenih čl. 81. i 82. Ugovora (SL L 1, 4. 1.2003.)
- Uredba Vijeća EU br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama), (SL L 24, 29.1.2004.)
- Uredba Komisije (EZ) br. 802/2004 od 7. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika, (SL L 133, 30.4.2004.)
- Uredba Komisije br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o vođenju postupaka od strane Europske komisije sukladno čl. 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL L 123, 27. 4. 2004.).
- Uredba Komisije br. 330/2010 od 20. travnja 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađeno djelovanje (SL L 102/1, 23. 4. 2010.
- Uredba Komisije br. 1217/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na sporazume o istraživanjima i razvoju (SL L 335/36, 18.12.2010.)
- Uredba Komisije br. 1218/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni čl. 101. stav-

ka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na sporazume o specijalizaciji (SL L 335/43, 18.12.2010.)

- Uredba Komisije br. 772/2004 od 17. travnja 2004. o primjeni čl. 81. stavka 3. Ugovora na vrste sporazuma o prijenosu tehnologije (SL L 123, 27. 4. 2004.)
- Uredba Komisije br. 461/2010 od 27. svibnja 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađeno djelovanje u sektoru motornih vozila (SL L 129, 28.5.2010.)
- Uredba Komisije br. 267/2010 od 24. ožujka 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora na određene kategorije sporazuma, odluke i usklađena djelovanja u sektoru osiguranja (SL L 83, 30.3.2010.)
- Obavijest Komisije o najboljim praksama za provođenje postupaka primjenom članka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju EU (SL C 308/6, 20.10.2011.)
- Obavijest Komisije o suradnji unutar Mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (SL C 101/43, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije o suradnji između Komisije i sudova EU država članica u primjeni članaka. 81. i 82. Ugovora (SL C 101/54, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije o pravilima o uvidu u spis predmeta Komisije u predmetima primjenom članaka 81. i 82. Ugovora o EZ, članaka 53., 54. i 57. Ugovora o europskom gospodarskom prostoru i Uredbe Vijeća br. 139/2004 (SL C 325, 22.12.2005.)
- Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta u svrhu provedbe prava tržišnog natjecanja Zajednice (SL C 372, 09/12/1997.)
- Obavijest Komisije o sporazumima male vrijednosti koji znatno ne ograničavaju tržišno natjecanje sukladno članku 81. stavku. 1. Ugovora o EZ-u (sporazumi *de minimis*) (SL 2001/C 368/2007.)
- Obavijest Komisije: Smjernice o konceptu učinka na trgovinu iz članaka 81. i 82. Ugovora (SL C 101/81, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije: Smjernice za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora o EZ-u (SL C 101/97, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije o oslobođenju od sankcije ili umanjenju sankcije u predmetima kartela (SL C 298/17, 8.12.2006.)
- Obavijest Komisije o postupanju s tužbama Komisiji primjenom članaka 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL C 101/65, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije o neformalnim uputama u svezi s novim pitanjima u primjeni članaka 81. i 82. Ugovora o EZ-u koja se pojavljuju u pojedinačnim predmetima (SL C 101/78, 27.4.2004.)
- Obavijest Komisije o postupcima sklapanja nagodbi u svezi s usvajanjem odluka primjenom članka 7. i članka 23. Uredbe 1/2003 u predmetima kartela (SL C 167/1, 2.7.2008.)
- Konsolidirana Obavijest Komisije od. 10. srpnja 2007. o primjeni Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL C 95, 16.4.2008.)

- Obavijest Komisije o skraćenim postupcima ocjene pojedinih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL C 56, 5.3.2005.)
- Obavijest Komisije o ustupanju predmeta ocjena koncentracija (SL C 56, 5.3.2005.)
- Obavijest Komisije o mjerama prihvatljivim prema Uredbi Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika i prema Uredbi Komisije br. 802/2004 (C 267, 22.10.2008.)
- Smjernice za vertikalna ograničenja (SL C 130/1, 19.5.2010.)
- Smjernice za primjenu članka 101. Ugovora o funkcioniranju EU na horizontalne sporazume o suradnji (SL C 11/1, 14.1.2011.)
- Smjernice za primjenu članka 81. Ugovora o EZ-u na sporazume o prijenosu tehnologije (SL C 101, 27. 4. 2004.)
- Smjernice o načinu utvrđivanja sankcija određenih primjenom članka 23. stavka 2a. Uredbe 1/2003 (SL C 210/2, 1.9.2006.)
- Smjernice o prioritetima Komisije u provedbi članka 82. Ugovora o EZ-u na postupanja isključivanja u predmetima zlouporaba vladajućeg položaja (SL C 45/7, 24.2.2009.)
- Smjernice za ocjenu vertikalnih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL C 265, 18.10.2008.)
- Smjernice za ocjene horizontalnih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (SLC 31, 5.2.2004.)

Državne potpore

- Zakon o državnim potporama (NN, broj 47/2014)
 - Pravilnik o dostavi prijedloga državnih potpora i podataka o državnim potporama (NN, broj 99/2013)
- Ugovor o funkcioniranju EU, članak 107., 108. i 109.

Provedbena pravila¹

- Uredba Komisije (EZ-a) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ-a) broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 140, 30. 4. 2004.)

¹ Svi relevantni propisi o državnim potporama nalaze se na internetskoj stranici Europske komisije, i na službenoj tražilici EUR-Lex. Međutim, do dovršetka i objave službenih prijevoda na hrvatskom jeziku, popis odluka Vlade RH o objavljivanju pravila o državnim potporama iz pojedinih područja, koje su prestale važiti 1. srpnja 2013., korisnicima i nadalje stoje na raspolaganju na internetskoj stranici Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, do objavljivanja pojedinačnih odluka na hrvatskom jeziku na navedenim službenim stranicama Europske komisije.

- Uredba Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 83, 27.3. 1999.)
- Uredba Vijeća (EZ-a) br. 734/2013 od 22. srpnja 2013. kojom se mijenja Uredba Vijeća broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila primjene čl. 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (SL L 83, 27.3. 1999.)

Skupna izuzeća

Opća skupna izuzeća

- Uredba Komisije (EZ-a) br. 651/2014. od 17. lipnja 2014. kojom se određene kategorije potpora proglašava-vaju usklađenima sa zajedničkim tržištem pri primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (Opća uredba o skupnim izuzećima); Uredba je objavljena u Službenom listu Europske unije 27. lipnja 2014.; primjenjuje se od 1. srpnja 2014.

Potpore male vrijednosti

- Uredba Komisije broj 1407/2013, od 18. prosinca 2013. godine, o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore male vrijednosti (SL L 352, 24.12.2013.); na snazi od 1. siječnja 2014.

Horizontalne potpore

Zapošljavanje

- Priopćenje Komisije – Kriteriji za analizu sukladnosti državnih potpora za zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju i radnika s invaliditetom, koje podliježu obvezi pojedinačne prijave (SL C 188, 11. 8. 2009.)

Usavršavanje

- Priopćenje Komisije – Kriteriji za analizu sukladnosti državnih potpora za usavršavanje koje podliježu pojedinačnoj prijavi (SL C 188, 11.8.2009.)

Istraživanje i razvoj i inovacije

- Informacija Komisije – Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije (SL C 323, 30. 12. 2006.); na snazi do 30. lipnja 2014.

- Komunikacija Komisije – Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije; Okvir je objavljen u Službenom listu Europske unije 27. lipnja 2014.; primjenjuje se od 1. srpnja 2014.

Zaštita okoliša

- Smjernice Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju 2014.-2020.; Smjernice su objavljene u Službenom listu 28. lipnja 2014., primjenjuju se od 1. srpnja 2014.

Rizični kapital

- Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama za promicanje rizičnih financijskih ulaganja (Službeni list Europske unije od 22. siječnja 2014.); primjenjuje se od 1. srpnja 2014.

Potpore za sanaciju i restrukturiranje

- Komunikacija Europske komisije – Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama; objavljene u Službenom listu Europske unije 31. srpnja 2014.; primjenjuju se od 1. kolovoza 2014.

Pravila u postupku ocjene radi odobrenja regionalnih potpora

- Smjernice za nacionalne regionalne potpore za 2014.– 2020.; objavljene u Službenom listu Europske unije od 23. srpnja 2013.; na snazi od 1. srpnja 2014

Sektorske potpore

Audio vizualna djelatnost

- Komunikacija Komisije o državnim potporama za filmove i ostala audiovizualna djela od 14. studenog 2013. godine (SL C 332/1, 15.11.2013.)
- Priopćenje Komisije o određenim pravnim aspektima u vezi s kinematografskom i ostalim audiovizualnim djelatnostima (Priopćenje o kinematografiji) od 26. rujna 2001. godine (SL C 43, 16.2.2002.)

Širokopoljasne mreže

- Smjernice Europske unije o primjeni pravila o državnim potporama u odnosu na brzi razvoj širokopoljasnih mreža (SL C 25, 26.1.2013.); na snazi od 27. siječnja 2013.
- Priopćenje Komisije - Smjernice zajednice o primjeni pravila o državnim potporama u

odnosu na brzi razvoj širokopojasnih mreža (SL 235, 30.9.2009.); primjenjuje se na nezakonite potpore dodijeljene u razdoblju važenja ovih smjernica

Javne radiodifuzijske usluge

- Priopćenje Komisije o primjeni pravila o državnim potporama za javne radiodifuzijske usluge (SL C 257, 27.10.2009.)

Poštanske usluge

- Obavijest o primjeni pravila o tržišnom natjecanju na poštanski sektor i o ocjeni određenih državnih mjera u vezi s poštanskim uslugama (SL C 39, 6.2.1998.)

Brodogradnja

- Okvir o državnim potporama brodogradnji (SL C 364, 14.12.2011.); na snazi do 30. lipnja 2014.

Čelik

- Priopćenje Komisije – Potpore za sanaciju i restrukturiranje i potpore za zatvaranje poslovanja u sektoru čelika (SL C 70, 19.3.2002.)
- Priopćenje Komisije – Višesektorski okvir za regionalne potpore namijenjene velikim projektima ulaganja (SL C 70, 19.3.2002.)

Kopneni promet (željeznički, cestovni i promet unutarnjim plovnim putovima)

- Uredbe Vijeća i Parlamenta (EZ-a) br. 1370/2007 od 23. listopada 2007., o javnim uslugama putničkog prijevoza u željezničkom i cestovnom prometu, koje zamjenjuju Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007.)
- Priopćenje Komisije – Smjernice Zajednice o državnim potporama poduzetnicima u željezničkom prometu (SL C 184, 22.7.2008.)

Zračni promet

- Komunikacija Komisije – Smjernice Zajednice o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima; objavljene u Službenom listu Europske unije od 4. travnja 2014.; primjenjuju se od 4. travnja 2014.
- Uredba Vijeća (EEZ) br. 2408/92 od 23. srpnja 1992. o pristupu zračnih prijevoznika Zajednice zračnim linijama unutar Zajednice (SL L 240, 24.8.1992.),

Pomorski promet

- Priopćenje Komisije C(2004) 43 – Smjernice Zajednice o državnim potporama u pomorskom prometu (SL C 13, 17.1.2004.)
- Priopćenje Komisije s naputkom o državnim potporama društvima za upravljanje brodovima (SL C 132, 11.6.2009.)
- Uredba Vijeća (EEZ-a) br. 3577/92 od 7. prosinca 1992. o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prijevozu unutar država članica (pomorska kabotaža) (SL L 364, 12.12.1992.)

Specifični instrumenti državne potpore

Državna jamstva

- Obavijest Komisije o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o Europskoj zajednici u području državnih potpora u obliku jamstava (SL C 155, 20.6.2008.) i Ispravak Obavijesti Komisije o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o Europskoj zajednici u području državnih potpora u obliku jamstava (SL C 244, 25.9.2008.)

Prodaja javnog zemljišta

- Priopćenje Komisije u vezi s udjelom potpora kod prodaje zemljišta i zgrada od strane tijela javne vlasti (SL C 209, 10.7.1997.)

Fiskalne potpore – Izravno oporezivanje poduzetnika

- Obavijest Komisije o primjeni propisa o državnim potporama na mjere koje se odnose na izravno oporezivanje poduzetnika (SL C 384, 10.12.1998.)

Najčešća pitanja

Tržišno natjecanje

1. Tko se smatra poduzetnikom u smislu odredaba ZZTN-a?

Poduzetnikom se smatraju trgovačka društva, trgovac pojedinac, obrtnik i druge pravne i fizičke osobe, koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u prometu robe i/ili usluga. Odredbe ZZTN-a primjenjuju se odgovarajuće i na svaku pravnu i fizičku osobu koja na tržištu ostvari povremeni ili jednokratni promet robe i/ili usluga, te na pravne i fizičke osobe sa sjedištem i prebivalištem u inozemstvu, ako njihovo sudjelovanje u prometu robe i/ili usluga proizvodi učinak na domaćem tržištu.

2. Protiv koga se može podnijeti zahtjev zbog povrede odredba ZZTN-a?

Zahtjev zbog povrede odredaba ZZTN-a može se podnijeti protiv svih osoba koje su kao adresati navedeni u odredbama ZZTN-a, u prvom redu poduzetnici, zatim udruženja poduzetnika, te pravne osobe čiji su osnivači ili imatelji udjela ili dionica država, odnosno jedinice lokalne ili jedinice područne (regionalne) samouprave. Na jedinice lokalne ili jedinice područne (regionalne) samouprave ili primjerice udruge kao pravne osobe koje nisu primarno osnovane radi stjecanja dobiti, ako jednokratno obavljaju gospodarsku djelatnost, također će se primjenjivati ZZTN.

3. Je li Agencija dužna temeljem zahtjeva pokrenuti postupak utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja u svakom slučaju?

Ne. Po primitku zahtjeva, Agencija prvo prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika o stanju na pojedinim tržištima, te prije donošenja zaključka o pokretanju postupka u svakom pojedinom slučaju nastoji postići ponovnu uspostavu učinkovitoga tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, ako je to u javnom interesu, i nije riječ o značajnom sprječavanju, ograničavanju i narušavanju tržišnog natjecanja. Slijedom toga, te svih podataka dostavljenih uz zahtjev, Agencija donosi zaključak o pokretanju postupka ocjene sporazuma radi utvrđivanja je li u konkretnom slučaju riječ o zabranjenom sporazumu ili o pokretanju postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja. Agencija može ocijeniti je li riječ o zabranjenom sporazumu ili zlouporabi vladajućeg položaja detaljnom pravnom i ekonomskom analizom nakon dostave svih relevantnih podataka u svakom pojedinom slučaju.

4. Štite li odredbe ZZTN-a krajnjeg potrošača?

Da. Iako je primarni cilj i svrha zaštite tržišnog natjecanja kao temelja tržišnog gospodarstva osigurati ravnopravni položaj svih poduzetnika na tržištu, uslijed učinkovite provedbe zaštite

tržišnog natjecanja potrošači ostvaruju korist nižim cijenama, većim izborom proizvoda i usluga, inovacijama, opskrbom potrebnim količinama proizvoda i usluga.

5. Na koji način Agencija postupa s podacima koji predstavljaju poslovnu tajnu poduzetnika?

Obveza je poduzetnika dostavljati Agenciji podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu, a sukladno čl. 51. ZZTN-a, predsjednik i članovi Vijeća te zaposlenici Agencije dužni su čuvati službenu tajnu, bez obzira na način na koji su je doznali. Obveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka rada u Agenciji. Pri tome se službenom tajnom smatra sve ono što je kao službena tajna određeno zakonom ili drugim propisom, općim aktom ili drugim aktom poduzetnika, te sve ono što su poduzetnici posebno označili kao poslovnu, odnosno službenu tajnu.

6. Je li Agencija nadležna za nepravilnosti u postupcima javne nabave?

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nije nadležna za utvrđivanje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja u postupcima javne nabave, budući da je isto uređeno posebnim propisima koji uređuju postupke javne nabave u nadležnosti drugih tijela - Uprave za javnu nabavu te Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave.

Međutim, Agencija može provesti postupak utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja zbog postojanja indicija da je u postupku javne nabave došlo do sklapanja zabranjenih sporazuma odnosno da je ponuda posljedica postupanja protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja ili, ako je naručitelj kasnije postupajući na tržištu postupio protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

7. Kada postoji obveza prijave koncentracije Agenciji?

Sudionici koncentracije obvezni su Agenciji prijaviti svaku namjeru provedbe koncentracije ako su kumulativno ostvareni uvjeti prema kojima: ukupan godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, pod uvjetom da najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, i ako ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskim izvještajima iznosi najmanje 100.000.000 kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji.

8. Što su tržišni udjeli i zašto su važni u propisima za zaštitu tržišnog natjecanja?

Tržišni udjel svakog od poduzetnika koji djeluju na nekom mjerodavnom tržištu izračunava se, na temelju njihovih tržišnih udjela u proizvodnji i/ili prodaji mjerodavnog proizvoda na

mjerodavnom tržištu u određenom razdoblju (u pravilu, godišnje).

Tržišni udjel poduzetnika na određenom mjerodavnom tržištu izračunava se na temelju vrijednosti proizvodnje i/ili prodaje (izražene u kunama) i to uvijek bez PDV-a i rabata ili na temelju obujma (količine) proizvodnje i/ili prodaje (izražene u broju komada ili drugim mjernim jedinicama). Navedene podatke prikuplja Agencija u vlastitim predmetima istraživanja određenog mjerodavnog tržišta, te u svakom pojedinačnom predmetu koji je pokrenut pred Agencijom iz područja zaštite tržišnog natjecanja: ocjena dopuštenosti koncentracije poduzetnika, ocjena sporazuma poduzetnika i utvrđivanje zlorabaz vladajućeg položaja poduzetnika. Također, podatke su dužni dostavljati sami poduzetnici u okviru konkretnog predmeta, ali u prikupljanju podataka Agencija surađuje i sa Hrvatskom gospodarskom komorom, Carinskom upravom te raznim gospodarskim udruženjima.

9. Kako se utvrđuje mjerodavno tržište?

Mjerodavno tržište određuje se kao tržište određene robe i/ili usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti poduzetnika na određenom zemljopisnom području, i to na način da se utvrdi njegova proizvodna dimenzija (mjerodavno tržište u proizvodnom smislu) i zemljopisna dimenzija (mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu). Mjerodavno tržište utvrđuje se posebno za svaki konkretni slučaj.

10. Je li postojanje vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja?

Ne. Samo postojanje vladajućeg položaja nije zabranjeno, zabranjena je samo zlorabaz istoga. Naime, smatra se da poduzetnik sa većom tržišnom snagom koji se nalazi u vladajućem položaju ima veću odgovornost u postupanju prema drugim sudionicima na tržištu.

11. Koje cijene su sporne sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja?

Sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sporne su fiksne ili minimalne cijene koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane u sporazumima, dok je dopušteno da dobavljač odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu. Određivanje minimalnih ili fiksnih prodajnih cijena u ugovorima o prodaji predstavlja vertikalno ograničenje sporazuma.

12. Što su dampinške cijene i jesu li suprotne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja?

Problem «dampinga» uređen je Zakonom o trgovini te se propisi o tržišnom natjecanju ne bave ovom vrstom cijena. Naime, svaka jeftinija prodaja na tržištu ne znači u isto vrijeme i ograničavanje tržišnog natjecanja. Uz to, sa stajališta zaštite tržišnog natjecanja sličnost sa dampinškim cijenama imaju jedino tzv. predatorske cijene koje nameću poduzetnici u vladajućem položaju na tržištu, a koje kratkoročno podrazumijevaju gubitke (ispod

razine troškova) kako bi se omogućila eliminacija konkurenata s ciljem da se dugoročno omogućiti naplaćivanje viših cijena.

13. Kada primjena popusta u cijenama predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja?

Sa stajališta tržišnog natjecanja primjena popusta u cijenama čija je visina uvjetovana prethodno ostvarenim prometom u određenom, duljem vremenskom razdoblju i obvezom kupca da proizvode nabavlja isključivo od određenog proizvođača ili dobavljača (tzv. *popusti vjernosti*) i popusti koji ovise o količini buduće ostvarene prodaje od strane kupca u određenom, dužem vremenskom razdoblju (tzv. *ciljani popusti*) zabranjeni su jer imaju za posljedicu jačanje vladajućeg položaja proizvođača ili dobavljača time što se kupci radi ostvarivanja popusta vezuju isključivo uz ovog proizvođača ili dobavljača, a dovode i do zatvaranja tržišta potencijalnim tržišnim takmacima. Za razliku od toga, tzv. *količinski popusti* koji se dodjeljuju po pojedinim narudžbama, ukoliko su transparentni, uobičajeni i dopušteni u pravilu su sukladni propisima o tržišnom natjecanju jer imaju opravdanje u smanjenju troškova proizvodnje ili distribucije, te se javljaju kao rezultat uštede zbog narudžbe veće količine proizvoda ili usluga.

14. Kako Agencija određuje visinu upravno-kaznene mjere?

Prilikom određivanja visine upravno-kaznene mjere Agencija primjenjuje dvostupanjsku metodologiju izračuna upravno-kaznene mjere na način da se utvrđuje osnovni iznos upravno-kaznene mjere za poduzetnika, a zatim se tako utvrđeni iznos smanjuje ili povećava ovisno o utvrđenim olakotnim i/ili otegotnim okolnostima kao što su težina povrede, vrijeme trajanja povrede i posljedice te povrede za druge poduzetnike na tržištu i potrošače. Prihod poduzetnika na osnovu kojeg se izračunava osnovni iznos upravno-kaznene mjere predstavlja vrijednost prodaje robe i/ili usluga koji je poduzetnik ostvario isključivo od obavljanja djelatnosti na mjerodavnom tržištu na kojem je Agencija utvrdila povredu ZZTN-a, i to tijekom posljednje poslovne godine u kojoj je poduzetnik povrijedio Zakon, odnosno posljednje godine za koju postoje zaključena financijska izvješća. Agencija će osnovni iznos upravno-kaznene mjere izračunati određujući primjerenu visinu postotka od prihoda poduzetnika, a visina postotka ovisi o težini povrede ZZTN-a, te dobiveni iznos pomnožiti s brojem godina trajanja povrede. Postotak od prihoda se u pravilu utvrđuje u visini do najviše 30% prihoda poduzetnika, dok se u slučaju kartelnih sporazuma, udio prihoda poduzetnika u pravilu utvrđuje u gornjem dijelu raspona. Nakon što utvrdi osnovni iznos upravno-kaznene mjere, Agencija taj iznos može smanjiti ili povećati ukoliko utvrdi postojanje olakotnih i/ili otegotnih okolnosti, a sudionici kartelnih sporazuma koji ispunjavaju uvjete za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere mogu se u potpunosti osloboditi od plaćanja upravno kaznene mjere, odnosno može im se umanjiti plaćanje iste. Konačni iznos tako utvrđene upravno-kaznene mjere ni u kojem slučaju ne može prelaziti 10% vrijednosti ukupnoga prihoda koji je poduzetnik ostvario u posljednjoj godini za koju postoje zaključena godišnja financijska izvješća.

15. Može li Agencija nenajavljene pretrage provoditi u privatnim prostorijama?

Da. Agencija je ovlaštena provesti nenajavljenju pretragu stana ili druge prostorije koja ima istu, sličnu ili povezanu namjenu članova Uprave i radnika poduzetnika protiv kojeg je pokrenut postupak ili drugih osoba, ukoliko postoji osnovana sumnja da se poslovne knjige i/ili druga dokumentacija koja se odnosi na postupak koji se vodi u Agenciji, nalaze u tim prostorijama. U tom slučaju, nenajavljenoj pretrazi obvezno moraju nazočiti i dvije punoljetne osobe kao svjedoci.

16. Je li postupak provođenja nenajavljene pretrage vremenski ograničen?

U načelu nije. Međutim, kako bi sama pretraga bila što manje otegotna za redovno poslovanje poduzetnika kod kojeg se ista provodi, Agencija će pretragu nastojati obaviti unutar jednog dana i to po mogućnosti za vrijeme redovnog radnog vremena poduzetnika. U slučaju da nenajavljenju pretragu nije moguće obaviti u jednom danu, pretraga se može nastaviti slijedeći dan.

17. Može li Agencija sankcionirati praksu utvrđivanja cijena pojedinih usluga unutar strukovnih/cehovskih udruženja?

Može. Odluke udruženja poduzetnika kojima se utvrđuju cijene mogu predstavljati zabranjeni sporazum, a sudionicima takvih sporazuma se mogu izreći upravno-kaznene mjere. Potrebno je razlikovati dva različita slučaja: postupanje udruženja poduzetnika temeljem izričitih zakonskih ovlasti, te postupanje koje ovisi isključivo o volji samog udruženja poduzetnika i koje ne proizlazi iz zakonskih odredbi. Ukoliko zakonom nije navedena ovlast određenog udruženja poduzetnika da utvrđuje cijene proizvoda/usluga svojih članova, svako utvrđivanje cijena u takvom slučaju, a posebice utvrđivanje minimalnih ili fiksnih cijena, u suprotnosti je s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. S druge strane, ukoliko je zakonskim odredbama propisana ovlast pojedinog udruženja poduzetnika da utvrđuje cijene proizvoda/usluga svojih članova, takvo postupanje ne predstavlja zabranjeni sporazum s aspekta hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Pri tome je potrebno naglasiti kako udruženja poduzetnika smiju utvrđivati minimalne ili fiksne cijene samo onda kad je takva ovlast izričito navedena u zakonskim odredbama koje uređuju djelokrug i ovlasti tog udruženja poduzetnika.

Međutim, čak i u slučajevima kad zakonske odredbe omogućavaju udruženjima poduzetnika da utvrđuju cijene, Agencija može direktno primijeniti odredbe pravne stečevine EU koje uređuju područje zaštite tržišnog natjecanja te zabraniti daljnju primjenu tih zakonskih odredbi ako utvrdi da se njima krše pojedine odredbe Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

18. Što su paralelni uvoz i pasivna prodaja i jesu li dopušteni?

Sa stajališta tržišnog natjecanja, ugovaranje zabrane aktivne i pasivne prodaje predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja jer može dovesti do apsolutne teritorijalne zaštite pojedinih distributera. Apsolutna teritorijalna zaštita omogućuje takvom distributeru stvaranje vladajućeg položaja na tržištu i određivanje visokih cijena iznad kompetitivne cijene. Međutim, ukoliko je riječ o paralelnom uvozu proizvoda putem pasivne prodaje na istom zemljopisnom području na kojem već djeluje isključivi distributer za istu vrstu proizvoda, tada je sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja dopušten paralelni uvoz.

19. Kakav je odnos zaštite prava intelektualnog vlasništva i zaštite tržišnog natjecanja?

ZZTN nema odredbe koja direktno uređuje pitanje prava intelektualnog vlasništva. U članku 11. ZZTN kojim se uređuju uvjeti za skupna izuzeća sporazuma, navode se i sporazumi o transferu tehnologije, o licenci i o *know-howu*. Međutim, podzakonskim propisima o pravu tržišnog natjecanja u RH podredno se javljaju pitanja prava intelektualnog vlasništva. Primjerice, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije primjenjuje se na ugovore o licenci i druge sporazume koji sadrže prava intelektualnog vlasništva koji su izravno povezani s proizvodnjom predmeta ugovora. Do sukoba između prava tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva dolazi najčešće u primjeni nacionalnih propisa o zaštiti žiga i propisa o pitanjima zaštite tržišnog natjecanja, kod paralelnog uvoza proizvoda zaštićenih žigom. Poduzetnici svoje proizvode zaštićuju žigom, te time štite odnosno zatvaraju nacionalni teritorij od uvoza.

Državne potpore

1. Tko može biti davatelj državne potpore, a tko korisnik?

Davatelj državne potpore je Republika Hrvatska putem ovlaštenih pravnih osoba i središnjih tijela državne uprave, jedinica lokalne samouprave, jedinica lokalne (regionalne) samouprave te svaka pravna osoba koja dodjeljuje ili upravlja državnim potporama u smislu Zakona o državnim potporama. Korisnikom državne potpore mogu biti fizičke i pravne osobe, koje obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluju u prometu roba i usluga, a koriste neki od oblika državnih potpora.

2. Koja je uloga Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u sustavu državnih potpora?

Sukladno novom Zakonu o državnim potporama (ZDP), pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013., uloga Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, izmijenjena je u odnosu na prethodno razdoblje do pristupanja. Naime, sukladno članku 4. ZDP-a, Agencija daje mišljenja na prijedloge državnih potpora te ih zatim prijavljuje Europskoj komisiji na odobrenje, odnosno više ne vodi upravni postupak odobravanja prijedloga državnih potpora. Iznimno, na prijedloge državnih potpora iz članka 10. ZDP-a, koje su izuzete od prethodne prijave Europskoj komisiji, Agencija daje mišljenje o njihovoj usklađenosti s propisima o državnim potporama obuhvaćenim pravilima o općim izuzećima. Kontrolu usklađenosti državnih potpora s pravilima o potporama, njihovu provedbu i nalog povrata provodi Europska komisija. Nezakonite potpore podliježu povratu, uvećane za kamate.

3. Na koje se sve načine može dodijeliti državna potpora? Koja je razlika između pojedinačne državne potpore i programa državne potpore?

U okviru raznih kategorija državnih potpora, ista se može dodijeliti putem različitih instrumenata državnih potpora, koje možemo podijeliti u četiri osnovne skupine: a) subvencije i porezna izuzeća, b) udjele u temeljnom kapitalu, c) povoljniji zajmovi od tržišnih i porezni dug, te d) jamstva.

Program državne potpore podrazumijeva akt temeljem kojeg se, bez potrebe za dodatnim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima dodjeljuju pojedinačne državne potpore i akt temeljem kojeg se državna potpora koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu.

Pojedinačnom državnim potporom, smatra se ona državna potpora koja nije dodijeljena temeljem programa državne potpore, već se isključivo odnosi na određenog korisnika.

4. Za koje se namjene može dodijeliti državna potpora za male i srednje poduzetnike?

Državna potpora za male i srednje poduzetnike može se dodijeliti za ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu, otvaranje novih radnih mjesta povezana s ulaganjem, za savjetodavne usluge te za prvo sudjelovanje na sajmovima i izložbama.

5. Za koje namjene i kome se mogu dodijeliti državne potpore male vrijednosti?

Državna potpora male vrijednosti može se dodijeliti za sve namjene, osim za:

- djelatnosti usmjerene k izvozu prema trećim zemljama ili državama članicama,
- odnosno koje su u izravnoj vezi s izvezenim količinama, s uspostavom i
- funkcioniranjem distribucijske mreže ili s drugim tekućim troškovima,
- ne mogu biti uvjetovane korištenjem domaćih u odnosu na uvezne proizvode,
- nabavu vozila za cestovni prijevoz tereta koja se dodjeljuje poduzetnicima koji obavljaju cestovni prijevoz za najamninu ili naknadu, te
- poduzetniku u teškoćama.

6. Tko vodi evidenciju o dodijeljenim državnim potporama male vrijednosti? Postoji li središnje tijelo i registar takvih potpora?

Svaki davatelj državne potpore male vrijednosti u obvezi je voditi evidenciju o dodijeljenim državnim potporama male vrijednostima, te o istima čuvati podatke deset godina od dana dodjele. Međutim, sukladno članku 3. i 14. ZDP-a, Ministarstvo financija, temeljem dostavljenih obavijesti o dodijeljenim državnim potporama od strane davatelja istih, vodi središnju bazu dodijeljenih državnih potpora male vrijednosti.

7. Za koje se namjene mogu dodijeliti regionalne potpore?

Regionalne potpore namijenjene su za projekte početnih ulaganja, u što se ubraja materijalna i nematerijalna imovina, osnivanje novih poslovnih djelatnosti, proširenje postojeće poslovne aktivnosti, širenje raznolikosti proizvodnje poslovne djelatnosti u smislu novih dodatnih proizvoda, te za temeljnu promjenu sveukupnog proizvodnog procesa postojeće djelatnosti.

8. Za koje se sve namjene mogu dodijeliti državne potpore za zaštitu okoliša?

Državne potpore namijenjene su zaštitu okoliša, otklanjanju ili sprečavanju šteta nanesenih okolišu i prirodnim izvorima, postizanju standarda zaštite okoliša ili poticanju racionalnog korištenja prirode i njezinih dobara, te za postizanje energetske učinkovitosti.

9. Što predstavljaju opravdani troškovi za zaštitu okoliša?

Opravdani troškovi se strogo ograničavaju na dodatne troškove ulaganja koji su potrebni za postizanje ciljeva zaštite okoliša, otklanjanju ili sprečavanju šteta nanesenih okolišu i prirodnim izvorima, postizanju standarda zaštite okoliša ili poticanju racionalnog korištenja prirode i njezinih dobara, te za postizanje energetske učinkovitosti.

10. Što predstavlja državna potpora za restrukturiranje, kome se može dodijeliti?

Državna potpora za sanaciju i restrukturiranje namijenjena je isključivo poduzetnicima u teškoćama. Poduzetnik u teškoćama je poduzetnik koji nije sposoban vlastitim sredstvima ili sredstvima koja može pribaviti od svojih vlasnika/dioničara ili vjerovnika spriječiti gubitke, a koji bi, bez vanjske intervencije države, gotovo sigurno kratkoročno ili srednjoročno ugrozili njegov opstanak.

Smatra se da je poduzetnik u teškoćama osobito i u sljedećim slučajevima:

- a) u slučaju dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću, ako je više od polovice iskazanog kapitala nestalo te više od četvrtine tog kapitala izgubljeno u prethodnih dvanaest mjeseci;
- b) u slučaju trgovačkog društva u kojem su neki članovi neograničeno odgovorni za obveze društva, ako je više od polovice kapitala prikazanog u financijskim izvještajima trgovačkog društva nestalo te više od četvrtine tog kapitala izgubljeno u prethodnih dvanaest mjeseci;
- c) u slučaju bilo kojeg oblika trgovačkog društva ako temeljem nacionalnih propisa ispunjava uvjete za pokretanje stečajnog postupka.

Također, ukoliko su prisutni tipični pokazatelji da se radi o poduzetniku u teškoćama, (rast gubitaka, smanjenje ukupnog prihoda, rast zaliha, višak kapaciteta, smanjenje novčanih tijekova, rast duga, porast troškova kamata i pad ili nulta neto vrijednost imovine).

11. Pojam i sadržaj programa restrukturiranja?

Preduvjet za dodjelu državne potpore za sanaciju i restrukturiranje je izrađen program restrukturiranja, koji će jamčiti održivost (rentabilnost) i koji mora trajati što je kraće moguće, mora ponovo uspostaviti dugoročnu održivost nakon razumnog vremenskog razdoblja i to na temelju realnih pretpostavki o budućim uvjetima poslovanja. Mora uključivati i istraživanje tržišta, mjere unutar poduzetnika koje jamče održivost, te napuštanje djelatnosti koje bi i nakon procesa restrukturiranja donosile gubitke.

Također, program restrukturiranja mora predviđati vlastiti doprinos poduzetnika procesu restrukturiranja ovisno o njegovoj kategoriji (mali, srednji ili veliki poduzetnik), odnosno mora obuhvatiti i kompenzacijske mjere.

GDJE DO INFORMACIJA

Savska cesta 41, Zagreb

Tel: (01) 6176 448

Fax: (01) 6176 450

e-mail: agencija.ztn@aztn.hr

<http://www.aztn.hr>

Europska komisija – Opća uprava za tržišno natjecanje (DG Competition)

http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

Sud EU-a

http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/

Pristup zakonodavstvu Europske unije

<http://eur-lex.europa.eu/>

Međunarodna mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

<http://internationalcompetitionnetwork.org>

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD)

<http://www.oecd.org/competition/>

Komisija za trgovinu i razvoj UN-a (UNCTAD)

<http://unctad.org>

Svjetska trgovinska organizacija (WTO)

<http://www.wto.org>

Ministarstvo poduzetništva i obrta

Ulica grada Vukovara 78

10000 Zagreb

Tel.: 01 610 61 11

Fax.: 01 610 69 21

provedba@minpo.hr

www.minpo.hr

Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije

Ulica grada Vukovara 284 (objekt C)

10000 Zagreb

Tel.: 01 459 12 45

Fax.: 01 459 10 75

info@safu.hr

www.safu.hr

Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice

BIZimpact II

Savska cesta 41/VI kat

10000 Zagreb

Tel.: 01 798 09 82

Fax.: 01 798 09 82

info@bizimpact.hr

www.bizimpact.hr

Za dodatne informacije o EU fondovima posjetite:

www.strukturnifondovi.hr

aztn

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

Republika Hrvatska
Ministarstvo financija